

MOEDER EN CARRIÈRE

EEN TOPCOMBINATIE

Sara
Reymen

MOEDER EN CARRIÈRE

EEN TOPCOMBINATIE

CEO van je gezin

MET GETUIGENISSEN
VAN O.A. VEERLE
DOBBELAERE,
TIA HELLEBAUT EN
EVA BREMS

LANNOO
CAMPUS

voor Kurt en Toon

en voor de vrouwen die me geïnspireerd
en gesteund hebben voor dit boek:
mam, mama en Karis

D/2014/45/13 – ISBN 978 94 014 1315 2 – NUR 801

VORMGEVING COVER
Peer De Maeyer

VORMGEVING BINNENWERK
Keppie & Keppie

FOTOGRAFIE
Els Verbakel

© Sara Reymen & Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2013.

Uitgeverij LannooCampus maakt deel uit van Lannoo Uitgeverij,
de boeken- en multimediodivisie van Uitgeverij Lannoo nv

Alle rechten voorbehouden.
Niets van deze uitgave mag verveelvoudigd worden
en/of openbaar gemaakt, door middel van druk,
fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Uitgeverij LannooCampus
Erasmus Ruelensvest 179 bus 101
3001 Leuven
België
www.lannoocampus.be

INHOUD

9 GETUIGENISSEN

15 DEEL I - GELOOF NIETS VAN WAT ZE JE VERTELLEN

17 PS SUPERMOEDER BESTAAT NIET

17 Een ideaalbeeld in plaats van een plan

18 Moederschap op z'n Victoriaans

21 Moederschap op z'n eenentwintigste eeuws

25 PLANEET ZWANGERSCHAP

25 Een voorbereide vrouw is er twee waard?

26 Hoe moet het nu echt?

27 Welkom op Planeet Zwangerschap

29 DE ROZE WOLK

31 ZIJN ER DAN NOG ZEKERHEDEN?

31 Verplicht met verlof

32 Een nieuw patroon

33 En het werk?

35 DEEL II - DUIK VOL GOEDE MOED IN DE RATRACE

37 DE RATRACE: ALS RATTEN IN DE VAL?

39 MOEDERS STAPPEN HET VAAKST UIT DE RATRACE

41 DE LOONKLOOF

41 Vrouwen verdienen minder

42 De redeneringsfout: alleen tellen op korte termijn

45 STEREOTIEPE ROLPATRONEN

- 45 Deeltijds werk: van noodzakelijke stap tot struikelblok
- 47 Werkende moeders, arme kindjes
- 47 Zorgende papa's in de minderheid
- 48 Een andere graadmeter voor succes
- 49 Waarom willen we niet mee?

51 STIPPEL JE EIGEN RACE UIT

**55 DEEL III - ZIE SUPERMAMA IN DE SPIEGEL,
MAAR WEIGER HAAR TE ZIJN**

57 SUPERMAMA TOT AAN DE BURN-OUT?

59 EXIT IDEAALBEELD

60 EEN HAALBAAR IDEAAL

61 GEO VAN VZW HET GEZIN

- 61 Principe 1 – Stel prioriteiten
- 62 Principe 2 – *Keep it simple, stupid!*
- 63 Principe 3 – Delegeer
- 65 Principe 4 – Wees flexibel
- 66 Principe 5 – *Think out of the box*
- 67 Principe 6 – Denk op lange termijn
- 68 Principe 7 – Vergeet de 'ik' in team niet

70 SUPERMAMA IN DE SPIEGEL

71 DEEL IV - VOEL JE AF EN TOE EENS LEKKER SCHULDIG

73 PROFICIAT, U BENT BEVALLEN VAN EEN SCHULDGEVOEL

75 TERECHT?

78 HET MAAKBARE KIND EN DE ZORGENDE MOEDER

81 ONTERECHT

- 81 Vooroordeel 1 – Vroeger brachten moeders meer tijd door met hun kinderen
- 82 Vooroordeel 2 – Kinderen willen de hele tijd bij hun moeder zijn
- 82 Vooroordeel 3 – Kinderen zijn niet flexibel
- 84 Vooroordeel 4 – Een werkende moeder heeft alleen nadelen voor een kind
- 85 Vooroordeel 5 – Kinderen van thuismoeders zijn sowieso gelukkiger

86 MAAR ...

88 EN HET VADERLIJKE SCHULDGEVOEL?

91 DEEL V - RIJD NIET MET JE VOET OP DE REM

93 LAAT JE NIET VANGEN

- 93 De persoonlijke valkuil: niet genieten van je kinderen
- 94 De professionele valkuil: een plaats aanvaarden in een hoekje

97 GA NIET ONNODIG OP DE REM STAAN

- 97 Cordon carrière
- 99 Cordon familial

101 HET BELANG VAN ROLMODELLEN EN COACHES

105 DEEL VI - HOUD OP MET DAT GEploETER EN GEKLAAG

107 BESTEED NIET ELKE VRIJE AVOND IN DE ZELFHULPGROEP

109 BEHOED JE VOOR DE SLACHTOFFERROL

- 109 Wat moet en wat moet niet?
- 110 Moet je alles zelf doen?

115 GEZIN ÉN JOB: EEN DUBBELE UITLAATKLEP

- 115 Een leven zonder werk?
- 117 Sneller relativieren
- 117 Combineer met mate

119 ZET DE BLOEMETJES EENS BUITEN

121	DEEL VII - LAP JE BUURVROUW GEEN VOETJE
124	TWEE KAMPEN: CUPCAKEMAMA'S VERSUS CARRIÈREMOEDERS
126	Een concurrentiestrijd uit onzekerheid
127	De aanleiding van de moederoorlogen
128	Helaas, een chronisch gebrek aan solidaire vrouwen op alle niveaus
130	PIECE OF CAKE!
131	MISSION IMPOSSIBLE
133	TIJD VOOR EEN REALISTISCH BEELD
135	DEEL VIII - ZWIER JE BEHA BUITEN
137	WE ZIJN HALFWEG
141	HET HINDERNISSENPARCOURS: PLAKKERIGE VLOEREN, GLAZEN PLAFONDS EN GLAZEN KLIFFEN
143	Vrouwen blijven plakken
145	De crash tegen een onzichtbare barrière
146	Recht naar de afgrond
148	TIJD VOOR EEN KRACHTTOER? DE QUOTA
150	MAATSCHAPPELIJKE ÉN PERSOONLIJKE ACTIEPUNTEN
151	De lat iets lager leggen
151	De taken evenwichtiger verdelen
151	Eerlijker en meer solidair zijn
151	Durven kiezen
152	NOG EVEN DOORZETTEN ...
155	ADVIEZEN
159	BIBLIOGRAFIE

GETUIGENISSEN

Dertien vrouwen uit vijf verschillende generaties delen in dit boek hun ervaringen en opvattingen over de combinatie van werk en gezin. Hun leeftijden, werkgebieden, achtergronden en gezinsomstandigheden zijn heel verschillend, maar één ding hebben ze gemeen: ze zijn moeder én ze timmeren – of timmerden – enthousiast aan een uitdagend professioneel parcours. Hun getuigenissen lopen als een rode draad door dit boek en zorgen voor een inspirerende slotnoot, want elke moeder geeft een persoonlijk advies aan jonge moeders die nog aan het begin staan van hun ambitieuze weg.

Nathalie Bekx (56) is CEO van Trendhuis, leidt Xenarjo cvba en Time4Society vzw, en is lid van de Raad van Bestuur van werkgeversorganisatie VOKA. Ze heeft twee zonen, Stefan (33) en Jeroen (30), die allebei in het buitenland wonen en werken. Als jonge moeder stond ze in het onderwijs. Pas toen haar zonen op de lagere school zaten, richtte ze haar eerste bedrijf op. Trendhuis ontstond aan haar keukentafel, maar groeide in korte tijd uit tot een gerenommeerd trendonderzoeksbureau. Nathalie is ervan overtuigd dat de meeste vrouwen met veel plezier 99 levens leiden en vooral niks willen missen.

Eva Brems (44) is hoogleraar Mensenrechten en Recht & Gender aan de Universiteit Gent. Ze heeft twee zonen, Ruben (11) en Nathan (13). Toen zij als twintigjarige studente in Amerika het vak *Women and the law* volgde, voelde ze zich weinig aangesproken door de vrouwenzaak. Ze vond dat de feministen overdreven. Voor ze moeder werd, was haar strijd voor vrouwenrechten er dan ook een van elders in de wereld. Pas toen haar eerste zoontje werd geboren, begon ze zich echt bewust te worden van de problematiek hier. Vandaag ijvert Eva actief voor verandering. Ze wil weg van het klassieke rolpatroon dat zowel mannen als vrouwen beperkt in hun mogelijkheden.

Leona Detiège (70) is ereburgemeester van Antwerpen en senator voor s.pa. Ze heeft een dochter, Maya (46), en twee kleinkinderen. In 1967 werd ze bekend als de eerste Belgische BOM (Bewust Ongehuwde Moeder). Haar keuze werd het onderwerp van een maatschappelijk debat en ze moest haar beslissing meer dan eens verdedigen. De wetgeving hield nog geen rekening met haar situatie: Leona moest haar eigen dochter adopteren om haar dezelfde rechten te geven als kinderen die binnen een huwelijk geboren werden. Tijdens haar politieke carrière streed ze actief voor gelijke rechten voor vrouwen. Vandaag zetelt ze samen met Maya in het parlement. Moeder in de Senaat, dochter in de Kamer: een uniek gegeven in de Belgische politieke geschiedenis.

Veerle Dobbelaere (46) is actrice, ondernemster en moeder van Phoebe (21) en Pebbles (16). Als moederkloek had ze haar kinderen graag zo dicht mogelijk bij zich, dus nam ze hen mee naar de televisiesets van onder meer *Ons Geluk*, *Heterdaad*, *Windkracht 10* en *Recht op recht*. Ze speelde mee in een hele reeks bekende Vlaamse series en films. Vandaag is ze moeder van een nieuw samengesteld gezin met vijf kinderen en combineert ze haar acteerwerk met een job als personal coach én een eigen label: Clodette, een creatieve collectie voor tafel, keuken, badkamer en alle kleine hoekjes in huis. In 2011 bracht ze het

boek *Foert, ik ben veertig* uit. Haar toekomstplan? Zoveel mogelijk deuren openhouden en een vol leven leiden.

Tia Hellebaut (35) is hoogspringster. Ze haalde gouden medailles op het Europees Kampioenschap in Göteborg in 2006 en op de Olympische Spelen in Peking in 2008. Jarenlang combineerde ze topsport met de zorg voor haar twee dochttertjes, Saartje (4) en Lotte (2). Haar levensmotto? Eerst springen, en dan zien hoe je aan de overkant geraakt. Tia maakte een comeback na haar twee zwangerschappen, want de sportmicrobe begon telkens terug te kriebelen. Uiteindelijk stopte ze pas in 2013 definitief met hoogspringen. Na een druk leven als topsporter werkt ze nu halftijds voor Golazo, een bedrijf dat actief is in de sport-, media- en entertainmentbranche. Ze is nauw betrokken bij de organisatie van de Memorial en zou vanaf 2016 de rol van meetingdirecteur op zich nemen.

Hilde Houben-Bertrand (73) is ex-politica en eregouverneur van Limburg. Zij was de eerste vrouwelijke gouverneur in België. Ze heeft drie kinderen, Ingrid (50), Lieven (44) en Herbert (42), en twee kleindochters, Julie en Mazarine. Dat ze een actieve rol wilde vervullen in de samenleving, werd voor haar heel duidelijk toen ze trouwde met een huisdokter en elke dag aan de telefoon gekluisterd zat om eventuele oproepen van patiënten te beantwoorden. Na jaren vrijwilligerswerk stapte ze in de politiek. Als provincieraadslid, provinciaal en nationaal voorzitter van CMBV (nu Markant), gedeputeerde en uiteindelijk gouverneur nam ze deel aan het debat over deeltijdse arbeid en opvangmogelijkheden voor kinderen. Vandaag is ze optimistisch over de vooruitgang die er al geboekt is voor vrouwen, maar ze merkt ook dat we nog heel wat werk voor de boeg hebben.

Fernande Kuypers (84) is portretfotografe. Zij is Europees Meester, werd vooral bekend met haar foto's van het koningshuis, maar wordt ook algemeen erkend als een van de pioniers in de naaktfotografie. Ze was docent in verschillende buitenlandse fotografiescholen en gaf internationale voordrachten aan collega's. Ze heeft een zoon, Rudy (58), twee tweelingdochters, Inge en Maryse (55), en een geadopteerde dochter, Eliane (68). Op haar eenentwintigste was Fernande nog vastbesloten om ongehuwd en kinderloos te blijven, maar de liefde besliste er anders over. Haar echtgenoot Piet steunde haar fotografiecarrière voor honderd procent en nam een groot deel van de zorg voor de kinderen op zich. Dat was uitzonderlijk voor die tijd, maar het gaf haar de ruimte om zich professioneel te ontplooien. Zowel haar dochters als haar kleindochter zijn fotografe. Zij zetten vandaag samen haar fotozaak – Studio Leyssen – verder.

Tine Reymer (39) is singer-songwriter en actrice. Ze speelde in *Sedes & Belli*, *Windkracht 10* en *Lof*. Ze maakte deel uit van *El Tattoo del Tigre* en *Flowers for Breakfast*. Na de band *Billie King* richt ze nu een nieuwe band op. Ze heeft twee dochters: Charlie (8) en Thelma (5). Tine koos ervoor om zo veel mogelijk tijd door te brengen bij haar kinderen. Muziek en acteerwerk – en de bijbehorende dromen en ambities – maken wel nog een belangrijk deel uit van haar leven. Daardoor stoot ze vaak tegen de grenzen van haar aangeboren perfectionisme en haar wens om werk en gezin gemakkelijker te combineren. Tegelijkertijd beseft ze dat ze nog nooit zo hard heeft gewerkt als nu.

Fatima Marzouki (42) is chef-kok en zaakvoerder van de restaurants El War-da en Bizanaat in Antwerpen. Ze heeft drie dochters, Reda (14), Nidaal (11) en Mey (9), en een zoon, Badr (7). Zelf werd ze geboren in Rabbat, Marokko, als de oudste van een gezin van tien kinderen. Ze werd een tweede moeder-figuur, beredderde het huishouden en zorgde voor haar broertjes en zusjes. Dat drukte een zware stempel op haar jeugd. Toen ze zelf kinderen kreeg, was ze vastbesloten om hen in de watten te leggen. Ze verdeelde haar tijd tussen keihard werken en intens zorgen voor haar gezin. De voorbije jaren schreef Fatima populaire kookboeken over de Arabische keuken en toonde ze haar talent in *Junior Masterchef* en *Duizend zonnen en garnalen*. Vorig jaar gunde ze zichzelf haar droom: ze startte een gezellig kookatelier waar mensen kunnen komen lachen, praten én koken.

Hilde Rutten (38) is CEO van Berghoff Belgium. Ze heeft een zoon, Simon (9), en een dochter, Louise (7). De stap naar het ondernemerschap zette ze vlak na de geboorte van haar dochtertje. Al in 2011 werd ze Vrouwelijke Ondernemer van het jaar. Als ambassadrice van het Vrouwelijk Ondernemerschap voor de Europese Commissie wil ze vrouwen stimuleren om hun loopbaan voltijds te combineren met een gezin. Hilde komt dan ook bewust naar buiten met haar persoonlijke ervaringen over *work-life balance* om zo vrouwen te inspireren om naar hun ambities en dromen te luisteren. Het kan! Dat moet volgens haar de algemene boodschap zijn.

Martine Tempels (52) staat als Senior Vice President van Telenet for Business aan het hoofd van een team van driehonderd medewerkers. Ze is alleenstaande moeder van drie kinderen: Katrien (21), Lise (16) en Thomas (15). Aan vier tot vijf uurtjes slaap per nacht heeft ze genoeg en dat hielp haar lange tijd om een goede balans te vinden tussen haar job en haar gezin. Martine werd ICT Woman of the Year in 2012. Ze streeft ernaar om meer vrouwen warm te maken voor een job in de informaticasector. Ze gelooft er bovendien sterk in dat bedrijven een reflectie moeten zijn van de samenleving en pleit dan ook actief voor meer vrouwen in topfuncties. Dat zorgt volgens haar voor meer creativiteit en meer economische stabiliteit in een onderneming.

Sophie Vandebroek (51) is Chief Technology Officer van Xerox. Ze verhuisde naar de Verenigde Staten tijdens haar studies en kreeg er een dochter, Elena (25), en twee zonen, Arno (23) en Jonas (20). Op haar vierendertigste werd ze geconfronteerd met het plotse overlijden van haar man. Ze koos ervoor om haar kinderen verder op te voeden in de VS en moest haar leven noodgedwongen aanpassen aan haar nieuwe situatie als alleenstaande moeder. Haar job werd haar uitlaatklep en ze stootte door naar de top van haar bedrijf. Ze kreeg een plaats in de Women in Technology International Hall of Fame. Sophie hertrouwde vijf jaar geleden. Ze woont nu in Boston en is moeder van een nieuw samengesteld gezin met zes kinderen, die uitgeflied zijn over de hele wereld. Voor haar job vliegt ze van het ene continent naar het andere, maar in het weekend is ze altijd thuis.

Saartje Vandendriessche (38) is omroepster bij VRT, presentatrice voor *Vlaanderen Vakantieland*, actrice en triatlete. Met haar boek *Het vrouwelijk verzet* moedigt ze vrouwen aan om massaal op hun fiets te springen. Saartje is alleenstaande moeder van een dochtertje, Mille (4). Ze staat heel kritisch tegenover genderspecifieke verwachtingen en hokjesdenken. Sinds de geboorte van haar dochter is ze allergisch voor roze meisjesspeelgoed en 'hemeltergende truttigheid'. Als overtuigde feministe vindt ze het belangrijk dat Mille een ondernemende moeder als voorbeeld krijgt. Saartje roept op tot meer solidariteit en kameraadschap onder vrouwen en vooral véél minder kritiek op moeders die het op een andere dan de traditionele manier aanpakken.

OVER DE AUTEUR

Sara Reymen is zaakvoerster van copywritingbureau Tekstueel. Ze heeft een zoontje van drie, Toon, en woont in Zonhoven. Sara schreef als ghostwriter al een aantal boeken voor ondernemers en kroop voor dit boek voor het eerst in eigen naam in haar pen. Onder Tekstueel verzamelde ze een team van creatieve taalvirtuozen, copywriters en vertalers.

- » www.tekstueel.be
- » www.facebook.com/sarareymenschrijfteenboek

OVER DE FOTOGRAFE

Els Verbakel is zaakvoerster van Studio EVF. Ze heeft een dochter van achttien, Florence, en woont in Beverst. Els zoomt in op de creativiteit en het talent van mensen en bedrijven. Als ervaren fotografe slaagt ze er telkens weer in om licht te werpen op de spontaneïteit van de mannen, vrouwen en kinderen die voor haar lens staan.

- » www.studioevf.be
- » www.facebook.com/ElsVerbakelFotografie

DEEL I

GELOOF NIETS VAN WAT ZE JE VERTELLEN

PS SUPERMOEDER BESTAAT NIET

EEN IDEALBEELD IN PLAATS VAN EEN PLAN

Ken je die onhebbelijke gewoonte van vrouwen om werkelijk alles te willen plannen en niets aan het toeval over te laten? Om op dinsdag al te weten hoe het weekend eruit gaat zien, vanaf de race naar de bakker en het onvermijdelijke poetsplezier tot het geschatte uur van thuiskomst na een feestje. Of om op hun drieëndertigste al te weten hoe ze hun veertigste verjaardag gaan vieren, van gastenlijst en tafelschikking tot de ingrediënten van het vijfgangenmenu. Vrouwen lijden aan dwangmatig plangedrag. En als concreet plannen te moeilijk is omdat ze zich in een ongekennde situatie bevinden, dan creëren ze voor zichzelf een gedetailleerd beeld van de omstandigheden, inclusief alle mogelijke randfactoren en hun eventuele acties, reacties en tegenacties. En een plan B voor als het fout loopt. Die beeldvorming ontstaat natuurlijk niet uit het niets. Ze wordt een handje geholpen door vroegere ervaringen, meningen uit de nabije omgeving en heersende maatschappelijke verwachtingen.

Een voorbeeld van zo'n nieuwe situatie waarin fictieve beeldvorming alomtegenwoordig is, is de eerste zwangerschap. Al voor de bevruchting – wanneer ze zich eigenlijk nog zorgeloos met andere dingen zouden moeten bezighouden – vormen vrouwen zich een beeld over de moeder die ze zullen zijn.

Een kruising tussen de warme Italiaanse *mama* en de perfecte huisvrouw van de waspoederreclame, met een scheutje Mega Mindy. En hebben ze veel professionele ambitie? Dan overgieten ze dat ideaalbeeld met een vleugje Hilary Clinton of Sheryl Sandberg, de carriëremoeders bij uitstek.

*Supermoeder =
warme mama
+ perfecte huisvrouw
+ ideale partner
+ gedreven carrièrevrouw
+ eeuwige glimlach.*

Het resultaat? Het ideaalbeeld dat zo veel vrouwen vol overgave nastreven: de supermoeder die met sprekend gemak en een eeuwige glimlach haar boeiende carrière combineert met haar perfecte huishouden, de liefdevolle opvoeding van haar kinderen, de fantastische relatie met haar partner, de gezellige etentjes met haar vriendinnen en de nooit aflatende ambitie om fit te blijven en er van 's morgens tot 's avonds uit te zien

om door een ringetje te halen. Let vooral op de bijvoeglijke naamwoorden, want die maken het beeld compleet ...

De nuchtere realiteit? Supermoeder bestaat niet. En geef toe, ergens diep vanbinnen wist je dat al. En toch is de belangrijkste strijd die je met jezelf gaat leveren in de combinatie van werk en gezin die tegen ... juist ja, het supermoeder-ideaal. Tegen het gevoel dat het allemaal vanzelf zou moeten gaan. Met de glimlach. Zonder gezucht en geklaag. Boeiend, liefdevol, gezellig, fit en mooi. Toch wel heel straffe ambities, niet? De vraag die daardoor onvermijdelijk zal opduiken, is: 'waarom gaat het bij mij niet vanzelf?'

Om de torenhoge verwachtingen die we op onze schouders torsen, te verklaren – en dus ook om die prangende vraag te beantwoorden – moeten we een stap terugzetten in de tijd. Terug naar de periode waarin het moederbeeld ontstond dat we vandaag zo vanzelfsprekend als norm nemen.

MOEDERSCHAP OP Z'N VICTORIAANS

Het beeld van de ideale moeder stamt uit de Victoriaanse periode. Op basis van het debat dat we vandaag voeren, zou je haast denken dat werkende mama's een nieuwheid zijn. Maar tot de Victoriaanse tijd combineerden zowat alle moeders arbeid met kinderen opvoeden. Voornamelijk handenarbeid, zoals werken op het veld of op de markt staan, zelden intellectuele arbeid. Maar ze werkten wél buitenshuis.

Dat begon te veranderen in de negentiende eeuw. Toen werd de ideale moederfiguur geboren: een deugdelijke vrouw die het huishouden deed, lekkere maaltijden klaarmaakte en voltijs instond voor de zorg van de kinderen. Het was haar taak om een gezellige thuissfeer te creëren voor haar echtgenoot die elke avond moe terugkeerde na een zware werkdag. De Victoriaanse moeder kreeg duidelijke en strikte instructies via populaire boeken en tijdschriften van haar tijd en leerde zo hoe ze de perfecte huismoeder werd. Hét na te streven ideaal voor elke vrouw.

In deze periode zag de maatschappij het moederschap als de ultieme verwezenlijking voor de vrouw. Kinderen werden geïdealiseerd als de bron van haar emotionele vervolmaking. Haar missies in het leven waren haar huwelijk en haar kroost. Daarenboven kreeg de moeder een belangrijke sociale verantwoordelijkheid: met de opvoeding van haar kinderen bepaalde ze de toekomst van de maatschappij. Wat een rol! De functie van de moeder werd dan ook in sneltempo opgewaardeerd en

Queen Victoria, the mother of the nation

Koningin Victoria (1819-1901) is de langst regerende koningin uit de Britse geschiedenis. Ze was zo lang aan de macht dat er een hele periode naar haar werd vernoemd: het Victoriaanse tijdperk (1837-1901). Met haar echtgenoot, Albert, kreeg ze negen kinderen en tweeënveertig kleinkinderen. Ze pleitte voor plichtsgetrouwheid en deugdzaamheid en werd het icoon van een nieuwe vorm van vrouwelijkheid die volledig gestoeld was op het moederschap, het gezinsleven en het huishouden. Haar eigen harmonieuze relatie met Albert stond symbool voor het ideale huwelijk. Vrouwenrechten waren tijdens haar regeerperiode zeer beperkt. Een vrouw die huwde, zag haar rechten volledig overgaan op haar echtgenoot, de *pater familias*. Zij kon zelf geen eigendom hebben en haar lichaam behoorde wettelijk toe aan haar man.

verheerlijkt. Zij was onvervangbaar in de dagelijkse zorg en opvoeding en werd eensklaps gebombardeerd tot enige verantwoordelijke voor de succesvolle ontwikkeling van haar kinderen.

Die essentiële taak kon een moeder natuurlijk onmogelijk combineren met een job buitenshuis. Haar plaats was vanaf nu thuis. Zij moest de perfecte opvoeding van haar kinderen garanderen. Daar stond ze alleen voor in, want vader had andere verplichtingen. Hij bracht geld in het laatje en nam deel aan het sociale leven. Kortom: moeder zorgde, vader werkte. De binnenwereld was voor de vrouw, de buitenwereld voor de man. Een goede moeder was een voltijdse moeder die zichzelf volledig wegcijferde voor man en kind. Het burgerlijke gezin, met een vader als kostwinner en een moeder die voor de kinderen zorgde, was de maatschappelijke norm.

Aan dat beeld werd pas getornd in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw, toen meer meisjes begonnen te studeren en gingen werken. Maar dat wilde niet zeggen dat het ideaalbeeld daarmee uit alle hoofden verdween. Het werd de voorbije decennia met kleine stapjes aangepast onder druk van een nieuwe tijdsgeest, maar het fundamentele idee bleef hardnekkig plakken: de moeder heeft de sleutelrol in de zorg voor haar kinderen en in het huishouden.

Bizar genoeg veroorzaakt dit ideaalbeeld al sinds zijn opkomst problemen en frustraties. Zelfs in het Victoriaanse tijdperk waren er al veel vrouwen voor wie het ideaal volkomen onbereikbaar was. In de lagere klassen moesten vrouwen immers net als hun man gaan werken om te overleven. Alleen als ze uit gegoede families kwamen of rijk trouwden, konden ze het ideaal van het burgerlijke gezin nastreven. Mét de hulp van een reeks bedienden dan nog.

Wist je dat ...

... het ideaalbeeld van de Victoriaanse moeder in de dagdagelijkse praktijk voortleefde tot ver in de twintigste eeuw? In 1955 werd *Gids voor een goede vrouw* gepubliceerd in *Housekeeping Monthly*. Een greep uit de tips:

- » Zorg dat je een heerlijk avondmaal op tafel hebt staan wanneer je man thuiskomt.
- » Doe gedurende de koudere maanden van het jaar de haard aan om hem op zijn gemak te stellen.
- » Probeer van je huis een plek te maken van orde en rust, waar je man zich kan hervinden in lichaam en geest.
- » Schud zijn kussen op en bied hem aan om zijn schoenen uit te trekken.
- » Zorg dat er bij zijn thuiskomst geen lawaai is van de wasmachine, droogtrommel of stofzuiger. Moedig de kinderen ook aan om rustig te blijven.
- » Laat hem eerst praten. Weet dat zijn gespreksonderwerpen altijd belangrijker zijn dan de jouwe.
- » Vraag hem niet om zijn doen en laten te verantwoorden en stel zijn beoordelingsvermogen of integriteit nooit ter discussie.
- » Klaag niet als hij te laat thuiskomt voor het eten en zelfs niet als hij helemaal niet naar huis terugkeert voor de nacht.
- » Een goede huisvrouw kent altijd haar plaats.

MOEDERSCHAP OP Z'N EENENTWINTIGSTE EEUWS

Tot op de dag van vandaag creëert het Victoriaanse moederbeeld ergernissen en schuldgevoelens bij vrouwen en ongelijke rolpatronen binnen gezinnen. Want hoewel veel vrouwen er ondertussen een voltijdse baan en een druk sociaal leven op nahouden, streven ze nog altijd naar het ideaal van de zorgende moeder die voor een knusse thuissfeer zorgt voor haar man en kinderen. De drie feministische golven die ondertussen inbeukten op onze maatschappij en de positie van de vrouw verbeterden, hebben daar bizar genoeg weinig aan kunnen veranderen ...

Een koningin met een hele schare hofdames, gouvernantes en bedienden heeft het moederbeeld geschapen dat we vandaag nastreven.

Maar haal je nu eens even **een typische dag uit het leven van een Victoriaanse moeder** voor de geest. Je staat 's morgens in alle vroegte op om een voedszaam ontbijt voor je gezin klaar te maken. Het grootste deel van je dag bestaat uit wassen, vegen, vloeren boenen en koken. Je kinderen krijgen vanzelfsprekend alle aandacht die ze nodig hebben, en meer. Je speelt met hen, leest voor, troost bij ongelukjes of verdriet en omringt hen met liefde. Als je echtgenoot 's avonds thuiskomt, staat er een lekkere warme maaltijd op tafel. Na het eten ruim je af, doe je de afwas, steek je de kinderen in bad en leg je ze in bed. Voor je gaat slapen, herstel je nog wat kleren of doe je een borduurwerkje. Je grootste prioriteit bestaat erin een warm nest te creëren voor je kinderen en je echtgenoot. Hobby's of andere activiteiten heb je niet.

En probeer je nu eens in te leven in **een doordeweekse dag uit het leven van een voltijds werkende vrouw**. 's Morgens opteer je voor een snelle kop koffie en een kom cornflakes. Je springt in de auto of op de trein voor een dagje op kantoor. Traditioneel werk je van half negen tot vijf uur. Maar je bent best ambitieus, dus werk je regelmatig een uurtje – of zelfs twee – over. Als je werkgever een late vergadering plant, mor je niet en blijf je langer. 's Avonds eens verder werken aan een rapport of een presentatie is geen uitzondering. Je inspanningen lonen, want je krijgt promotie en je job wordt almaar uitdagender. Nu en dan stuurt je werkgever je enkele dagen naar het buitenland voor een opleiding, congres of vergadering. Dat doe je graag, want je houdt van uitdagingen op professioneel vlak. Je carrière is belangrijk voor je en dus werk je hard.

Voeg nu die twee levens samen – dat van de Victoriaanse huismoeder en dat van de voltijds werkende vrouw – en maak kennis met: de supermoeder. Geef toe, als we de combinatie van deze twee beelden als parameter nemen, dan is de moederrol simpelweg oncombineerbaar met een uitdagende carrière. Er zijn immers maar vierentwintig uren in een dag en zeven dagen in een week. Dat is sinds de negentiende eeuw niet veranderd.

Toch zijn er bijzonder veel vrouwen die dit ideaalbeeld voor ogen hebben bij hun eerste zwangerschap. Omdat ze bepaalde verwachtingen opgelegd krijgen van de maatschappij, hun familie of partner. Of – en dat is nog veel vaker het geval – omdat ze die verwachtingen opleggen aan zichzelf. En dan kunnen er twee dingen gebeuren. Ofwel worden ze al moe als ze aan de combinatie denken, maar houden ze zich toch vast aan de illusie dat ze het wel op die manier voor elkaar gaan krijgen. Ofwel worden ze zó moe als ze zich de combinatie voor de geest halen, dat ze op voorhand al beslissen om hun professionele ambities bij te stellen. In het eerste geval nemen ze het ideaalbeeld als parameter en gaan ze zich gefrustreerd voelen omdat het allemaal niet lukt zoals ze gedacht hadden. In het tweede geval constateren ze op een dag dat ze hun professionele dromen hebben laten schieten ... en raken ze daardoor gefrustreerd. Een verloren zaak dus?

Neen. We moeten alleen weg van dat ideaal dat een moeiteloos evenwicht tussen carrière, gezin en huishouden voorschrijft. Een ideaal dat ... niet bestaat. Hoe je dat hardnekkige beeld ontmantelt? Door nog voor je moeder wordt alles kritisch in twijfel te trekken. Door niet te veel te geloven van wat ze je vertellen. En door maatschappelijke verwachtingen te toetsen aan wat je zelf wilt. Die ontmanteling begint al bij een realistische kijk op de twee mythes die je het allereerst zult tegenkomen als aanstaande en jonge moeder. Die van Planeet Zwangerschap en de roze wolk.